

Urtaroei lotutako oroitzapenak

Sekuentzia honetan urtaroak aitzakia hartuta, ariketa hauek proposatzen dira:

Hiztegia lantzeko:

- Hitzak eta esapideak dagokien urtaroarekin lotu.
- Urtaroen deskribapen-testuak osatu hitz edo esapide egokiarekin.

Ahozkoaren ulermena lantzeko:

- Audioaren lehen zatia entzun ondoren esan dutena osatu.
- Audioaren bigarren zatia entzun aurretik esan dutena urtaro batekin lotu.

Aditza iraganean eta denborazko erreferentziak.

- Elkarrizketatuek esan dutena aditz egokiarekin osatu.

Azken ataza: urtaro bati lotuta dituzun oroitzapenez idatzi.



Hiztegia lantzen: urtaro bakoitzari berea

Urtaro bakoitzak ezaugarri bereziak ditu, naturari edo eguraldiari dagokionez. Behean horietako batzuk dituzu. Sailka itzazu dagokien urtaroan. Hurrengo ariketan hitz horietako batzuk landuko dituzu.

	Negua	Udazkena	Udaberria	Uda
Zelaiak lorez beteta.				
Gaztainak biltzeko garaia.				
Egun laburrak eta ilunak.				
Elurra mara-mara.				
Basoak hostoz beteta.				
Bero handia egiteko garaia.				
Natura lorez eta kolorez beteta.				
Gereziak biltzeko garaia.				
Kukuak jotzeko garaia.				

Hiztegia: deskribapenak osatu

Irakurri urtaroen deskribapen hauek eta osatu kasu bakoitzean dagokion hitz edo esapidearekin.

Testu hauetan, aurreko ariketan atera diren zenbait hitz eta esapide ageri dira.

Oharra: ariketa egin aurretik, irakurri testu osoa, zein urtarori buruz ari den jakiteko.

- 1. Urte-sasoia:** udaberria. Nire urtarorik gogokoena da. Urte-sasoi honetan natura _1_____, eta jendea kolore biziko arropaz janzten da. Eguraldi _2_____ egiten du, baina sasoi honetan egunak lehenago argitzen du eta horrek asko animatzen nau.
- 2. Urte-sasoia: udazkena.** Urtaro hau _3_____ edo mendiko koloreak ikusteko urte-sasoia da. Natura koloretan ikusteko garaia da. Gure basoak sasoi honetan _4_____ eta kolore politak ikus daitezke: gorriak, horiak... kontraste polita da.
- 3. Urte-sasoia:** _5_____ Urteko sasoi honetan zuhaitzak eta zelaiak nahiko gris egoten dira. Eguna _6_____ da, baina garai ona da elurretan goxatzeko. Gainera, ni bizi naizen tokian, askotan elurra _7_____ egiten du, eta etxe-inguruak zuri-zuri egoten dira.
- 4. Urte-sasoia:** _8_____ Ni piztu egiten naiz urte-sasoi honetan. Eguna _9_____ hasten da, eta txoriak ere esnatu egiten dira. Kukuak jotzen duen garaia da. Gainera, zelaiak lorez betetzen dira, eta _10_____ egiten du. Dena da ederra urte-sasoi honetan.

Aukerak

(1)

ilundu egiten da
kolore grisez betetzen da
lorez eta hostoz janzten da

(2)

astuna
ilun-iluna
aldakorra



(3)

gaztainak biltzeko
gereziak biltzeko
limoiak jasotzeko

(5)

udaberria
negua
udazkena

(7)

parra-parra
mara-mara
ttirri-ttarra

(9)

luzatzen
mozten
laburtzen

(4)

hostoz betetzen dira
lastoz betetzen dira
ilun egoten dira

(6)

astunagoa
laburragoa
luzeagoa

(8)

udaberria
uda
negua

(10)

eguraldi zakarragoa
giro hotzagoa
giro epelagoa

Testuak osatu aukera egokiarekin



Kaleko jendeari inkesta bat egin diote gustukoak eta ez gustukoak dituzten urtaroei buruz. Entzun zer kontatu duten eta ondoren, eman dituzten erantzunak osatuko dituzu.

- Maiderrri _1_____ gustatzen zaio. Batetik, egunak luzeagoak direlako, eta bestetik, urtaro horretan _2_____ delako.
- Aneri izugarri gustatzen zaio _3_____. Eta horrek animoak ematen dizkio.
- Anderri asko gustatzen zaio _4_____. Urtaro horretan kolore biziak daudelako eta eguraldi ona egiten duelako. Anderrek _5_____ sentitzen du urtaro horretan.
- Joni asko gustatzen zaio berandu arte _6_____.
- Aneri _7_____ ez zaio batere gustatzen, baserriko lanak ezin direlako egin. Gainera, egunak _8_____ dira, eta horrek tristura handia ematen dio.
- Maider udan itsasoan edo errekan bainatzen da, eta askotan _9_____. Gainera, lagunekin gehiago elkartzen da.

Aukerak

- | | | |
|---|--|---|
| <p>(1)
uda
negua
udaberria</p> | <p>(4)
uda
negua
udaberria</p> | <p>(7)
negua
udaberria
udazkena</p> |
| <p>(2)
kanpoan denbora gehiago egoten
gutxiago estresatzen
oso pozik sentitzen</p> | <p>(5)
bizipoza
melankonia
tristura</p> | <p>(8)
ilunagoak eta luzeagoak
argiagoak eta luzeagoak
ilunagoak eta laburragoak</p> |
| <p>(3)
eguzkiaren argia sentitzea
txori-kantuak entzutea
natura nola esnatzen den ikustea</p> | <p>(6)
ohetik jaikitzea
kalean egotea
ohean geratzea</p> | <p>(9)
mendi-bueltak ematen ditu
baserriko lanak egiten ditu
parkeetara joaten da</p> |



Lotu oroitzapenak urtaroarekin



Gure oroitzapenak askotan egoten dira eguraldiari edo urtaro bati lotuta. Entzungo dituzun testigantzetan, bakoitzak urtaro bati lotutako oroitzapenak kontatuko ditu.

Entzun aurretik, irakurri testigantza hauek. Bakoitza zein urtarorekin ote dago lotua? Ariketa egin ondoren, entzun eta alderatu zure erantzunak. Ea asmatzen duzun.

	Negua	Udaberria	Uda
Gogoratzen dut nola elkartzen ginen baserrian belar-lanak egiteko.	☐	☐	☐
Umetan, hilabetez edo Frantziara joaten nintzen.	☐	☐	☐
Gogoan dut nola egoten ginen kukua entzuteko zain.	☐	☐	☐
Urte-sasoi honetan badaki euri-zaparrada galantak botatzen.	☐	☐	☐
Gogoan dut Jacako kanpin batera joaten ginela.	☐	☐	☐
Bilboko uholde ospetsuak izan zirenean...	☐	☐	☐
Lehendabiziko aldiz elurretara nire lehengusuekin joan nintzen	☐	☐	☐

Osatu aditz-laguntzaile zuzenarekin

Entzun dituzun testigantza-zati hauek irakurri eta aukeratu kasu bakoitzean dagokion aditza, aspektua kontuan hartuta. Ariketa egin aurretik irakurri beheko azalpen eta adibideak eta erreparatu testuan erabiltzen den aditz-aspektuari. Testuak moldatuak daude.

LEHENALDI BURUTUA: zer gertatu zen kontatzeko

Esanahia: Ekintza une edo garai konkretu horretan kokatzen dugu.

- Han ibili ginen lokatzak kentzen.
- Elurretara nire osaba eta lehengusuekin joan nintzen.

IRAGAN BURUTU GABEA

Esanahia: Ekintza hori maiztasun jakin batekin gertatu zela adierazten du (egunero, ia beti, astero,...). Ikus adibideak:

- Hilabetez edo Frantziara joaten ginen.
- Urtero gereziak biltzen genituen.

ANE.- Gogoratzen ditut udaberriarekin lotutako oroitzapenak. Nola (gu) _1_____ baserriko lanak egiteko, nola egoten ginen kukuak jotzeko zain, nola _2_____ gereziak jatea. Gure auzoan gainera, artzain bat bizi zen, eta beti hantxe _3_____ arkumeei begira.

ARANTXA.- Pasadizoak? Ba, umetan, 11 urte nituenean, uda guztietan, hilabetez edo Frantziara _4_____ , etxetik kanpo familia batekin hilabete pasatzera. Hasieran oso gogorra _5_____ , baina oso oroitzapen onak utzi zizkidan, era berean.

Lotu oroitzapenak urtaroarekin



Gure oroitzapenak askotan egoten dira eguraldiari edo urtaro bati lotuta. Entzungo dituzun testigantzetan, bakoitzak urtaro bati lotutako oroitzapenak kontatuko ditu.

Entzun aurretik, irakurri testigantza hauek. Bakoitza zein urtarorekin ote dago lotua? Ariketa egin ondoren, entzun eta alderatu zure erantzunak. Ea asmatzen duzun.

	Negua	Udaberria	Uda
Gogoratzen dut nola elkartzen ginen baserrian belar-lanak egiteko.	☐	☐	☐
Umetan, hilabetez edo Frantziara joaten nintzen.	☐	☐	☐
Gogoan dut nola egoten ginen kukua entzuteko zain.	☐	☐	☐
Urte-sasoi honetan badaki euri-zaparrada galantak botatzen.	☐	☐	☐
Gogoan dut Jacako kanpin batera joaten ginela.	☐	☐	☐
Bilboko uholde ospetsuak izan zirenean...	☐	☐	☐
Lehendabiziko aldiz elurretara nire lehengusuekin joan nintzen	☐	☐	☐

Osatu aditz-laguntzaile zuzenarekin

Entzun dituzun testigantza-zati hauek irakurri eta aukeratu kasu bakoitzean dagokion aditza, aspektua kontuan hartuta. Ariketa egin aurretik irakurri beheko azalpen eta adibideak eta erreparatu testuan erabiltzen den aditz-aspektuari. Testuak moldatuak daude.

LEHENALDI BURUTUA: zer gertatu zen kontatzeko

Esanahia: Ekintza une edo garai konkretu horretan kokatzen dugu.
- Han ibili ginen lokatzak kentzen.
- Elurretara nire osaba eta lehengusuekin joan nintzen.

IRAGAN BURUTU GABEA

Esanahia: Ekintza hori maiztasun jakin batekin gertatu zela adierazten du (egunero, ia beti, astero,...). Ikus adibideak:
- Hilabetez edo Frantziara joaten ginen.
- Urtero gereziak biltzen genituen.

ANE.- Gogoratzen ditut udaberriarekin lotutako oroitzapenak. Nola (gu) _1_____ baserriko lanak egiteko, nola egoten ginen kukuak jotzeko zain, nola _2_____ gereziak jatea. Gure auzoan gainera, artzain bat bizi zen, eta beti hantxe _3_____ arkumeei begira.

ARANTXA.- Pasadizoak? Ba, umetan, 11 urte nituenean, uda guztietan, hilabetez edo Frantziara _4_____ , etxetik kanpo familia batekin hilabete pasatzera. Hasieran oso gogorra _5_____ , baina oso oroitzapen onak utzi zizkidan, era berean.

JON.- Urte hartan, Bilbon euri-zaparrada galantak bota zituen, eta Goierrin ere han

_6_____ lokatza kentzen. Euri asko egin zuen, eta ura igogailuraino igo zen, eta handik gora ere bai.

ANDER.- Gogoan dut udako oporretan Jakako kanpin batera joaten ginela Seat 850 batean: umez eta trastez beteta. Gogoan dut nola _7_____ kantuan, nola joan ginen han-hemen geratuz, ...

Urte horietan haurrek ere oso ondo _8_____ , eta eguraldi ona egiten zuenean, bertako errekan _9_____ denok eta ondoren, ondoko herrira joaten ginen kanpineko beste familiakoekin afaltzera. Oroitzapen ederrak, benetan.

Aukerak

(1)

elkartzen genituen

elkartzen ginen

elkartu ginen

(2)

gustatu zitzaizkidan

gustatzen zitzaigun

gustatzen zitzaizkigun

(3)

egin genuen

egoten ginen

egon ginen

(4)

joan nintzen

hurbildu nintzen

joaten nintzen

(5)

egin zigun

egin zitzaizkidan

egin zitzaidan

(6)

ibiltzen ginen

ibili genuen

ibili ginen

(7)

egin genituen

egin genuen

egiten genuen

(8)

Pasa ziren

pasatzen zuten

pasatzen ziren

(9)

bainatzen genuen

bainatu ginen

bainatzen ginen

Idatzi zure oroitzapenei buruz

Idatzi urtaro bati lotutako pasadizo bat edo dituzun oroitzapenak. Nahi baduzu, erabili beheko gidoia eta saiatu denborazko horiek erabiltzen. Hori bai, pasadizoan **ez duzu urtaroa aipatu behar**. Horren orde, erabili: *urte-sasoi horretan, garai horretan, urtaro horretan...* **Irakurtzen duenak zein urtaroz ari zaren asmatu behar du.**

GIDOI-PROPOSAMENA

- Ze eguraldi egiten zuen eta zenbat urte zenituen?
- Norekin eta non zeunden?
- Zer gertatu zen egun horretan?
- Nola sentitu zinen?....

Denborazko erreferentziak:

Garai hartan /Handik aurrera / - (e)NEAN / Txikitan, gaztetan



Zuzenketa-orria

Hiztegia lantzen: urtaro bakoitzari berea

	NEGUA	UDAZKENA	UDABERRIA	UDA
Elurra mara-mara.	✓	✗	✗	✗
Kukuak jotzeko garaia.	✗	✗	✓	✗
Egun laburrak eta ilunak.	✓	✗	✗	✗
Natura lorez eta kolorez beteta.	✗	✗	✓	✗
Zelaiak lorez beteta.	✗	✗	✓	✗
Basoak hostoz beteta.	✗	✓	✗	✗
Bero handia egiteko garaia.	✗	✗	✗	✓
Gereziak biltzeko garaia.	✗	✗	✗	✓
Gaztainak biltzeko garaia.	✗	✓	✗	✗

Hiztegia: deskribapenak osatu

- Urte-sasoia:** udaberria. Nire urtarorik gogokoena da. Urte-sasoi honetan natura (lorenz eta hostoz janzten da), eta jendea kolore biziko arropaz janzten da. Eguraldi (aldakorra)egiten du, baina sasoi honetan egunak lehenago argitzen du eta horrek asko animatzen nau.
- Urte-sasoia :** udazkena. Urtaro hau (gaztainak biltzeko) edo mendiko koloreak ikusteko urte-sasoia da. Natura koloretan ikusteko garaia da. Gure basoak sasoi honetan (hostoz betetzen dira)eta kolore politak ikus daitezke: gorriak, horiak... kontraste polita da.
- Urte-sasoia:** (negua) Urteko sasoi honetan zuhaitzak eta zelaiak nahiko gris egoten dira. Eguna (laburragoa) da, baina garai ona da elurretan goxatzeko. Gainera, ni bizi naizen tokian, askotan elurra (mara-mara) egiten du, eta etxe-inguruak zuri-zuri egoten dira.
- Urte-sasoia:** (udaberria) Ni piztu egiten naiz urte-sasoi honetan. Eguna (luzatzen) hasten da, eta txoriak ere esnatu egiten dira. Kukuak jotzen duen garaia da. Gainera, zelaiak lorez betetzen dira, eta (giro epelagoa) egiten du. Dena da ederra urte-sasoi honetan.

Testuak osatu aukera egokiarekin

* Mainerri (uda) gustatzen zaio. Batetik, egunak luzeagoak direlako, eta bestetik, urtaro horretan (gutxiago estresatzen) delako.

* Aneri izugarri gustatzen zaio (natura nola esnatzen den ikustea). Eta horrek animoak ematen dizkio.

* Anderri asko gustatzen zaio (udaberria) Urtaro horretan kolore biziak daudelako eta eguraldi ona egiten duelako. Anderrek (bizipoza) sentitzen du urtaro horretan.

* Joni asko gustatzen zaio berandu arte (ohean geratzea)

* Aneri (negua) ez zaio batere gustatzen, baserriko lanak ezin direlako egin. Gainera, egunak (ilunagoak eta laburragoak) dira, eta horrek tristura handia ematen dio.

* Maider udan itsasoan edo errekan bainatzen da, eta askotan (mendi-bueltak ematen ditu). Gainera, lagunekin gehiago elkartzen da.

Lotu oroitzenak urtaroarekin

	NEGUA	UDABERRIA	UDA
Gogoan dut nola egoten ginen kukua entzuteko zain.	X	◆	X
Umetan, hilabetez edo Frantziara joaten nintzen.	X	X	◆
Bilboko uholde ospetsuak izan zirenean...	X	X	◆
Urte-sasoi honetan badaki euri-zaparrada galantak botatzen.	X	X	◆
Gogoan dut Jacako kanpin batera joaten ginela.	X	X	◆
Lehendabiziko aldiz elurretara nire lehengusuekin joan nintzen.	◆	X	X
Gogoratzen dut nola elkartzen ginen baserrian belar-lanak egiteko.	X	◆	X

Osatu aditz-laguntzaile zuzenarekin

ANE.- Gogoratzen ditut udaberriarekin lotutako oroitzenak. Nola (gu) (elkartzen ginen) baserriko lanak egiteko, nola egoten ginen kukuak jotzeko zain, nola (gustatzen zitzaigun) gereziak jatea. Gure auzoan gainera, artzain bat bizi zen, eta beti hantxe (egoten ginen) arkumeei begira.

ARANTXA.- Pasadizoak? Ba, umetan, 11 urte nituenean, uda guztietan, hilabetez edo Frantziara (joaten nintzen), etxetik kanpo familia batekin hilabete pasatzera. Hasieran oso gogorra (egin zitzaidan), baina oso oroitzen onak utzi zizkidan, era berean.

JON.- Urte hartan, Bilbon euri-zaparrada galantak bota zituen, eta Goierri ere han (ibili ginen) lokatza kentzen. Euri asko egin zuen, eta ura igogailuraino igo zen, eta handik gora ere bai.

ANDER.- Gogoan dut udako oporretan Jakako kanpin batera joaten ginela Seat 850 batean: umez eta trastez beteta. Gogoan dut nola (egin genuen) kantuan, nola joan ginen han-hemen geratuz, ... Urte horietan hurrek ere oso ondo (pasatzen zuten), eta eguraldi ona egiten zuenean, bertako errekan (bainatzen ginen) denok eta ondoren, ondoko herrira joaten ginen kanpineko beste familiakoekin afaltzera. Oroitzen ederrak, benetan.

Transkripzioa

Testuak osatu aukera egokiarekin

AURKEZLEA.- Egun on denoi! Azkenean iritsi zaigu udaberria, eta kalera ateratzea pentsatu dugu jendeari urtaroei buruz zer pentsatzen duen galdetzeko. Hemen bildu ditugu lagun batzuk galdera batzuei erantzuteko. Hemen ditugu Maider, Ander, Ane eta Jon. Ea zer kontatzen diguten.

Beno, beno, Maiderrekin hasiko gara. Aizu, zuk ze urtaro duzu gustukoen eta zergatik?

MAIDER.- Ba niri uda gustatzen zait. Eguraldi ona egiten du normalean, egunak luzeak dira eta opor-sasoiarekin lotzen dut. Libreago ibiltzeko urtaroa izaten da, etxetik kanpora ibiltzekoa. Gutxiago estresatzen zara udan, eta eguraldiak gauza desberdinak egiteko aukera ematen dizu.

AURKEZLEA.- Ea zer dioen Anderrek.

ANDER.- Izugarri gustatzen zait udaberria: eguraldi ona, eguzkiaren argia, kolore biziak naturan, berdea eta urdina, batez ere. Bizipoza sentitzen dut urtaro horretan, eta animatu egiten naiz.

AURKEZLEA.- Eta Anek haxe erantzun digu:

ANE.- Ba, niri asko gustatzen zait natura nola esnatzen den ikustea. Ziklo berri baten atarian gaudela sentitzen dut eta horrek animoak ematen dizkit kanpoan denbora gehiago pasatzeko. Inguruan jendea ere az al da animatuago ikusten?

AURKEZLEA.- Beste galdera hau ere egin diegu: eta zer egitea gustatzen zaizu gehien urtaro horretan? Entzun Maiderren erantzuna:

MAIDER.- Ba, lagunekin gehiagotan elkartzen naiz, itsasoan edo errekan bainatzen naiz eta mendi-bueltak sarri ematen ditut. Terrazetan esertzen naiz denbora-pasarako, lagunekin zerbait hartzeko edo jateko.

AURKEZLEA.- Eta Jonek:

JON.- Ba, goizeko hamarrak arte ohean geratzea. Hori bai ederra!

AURKEZLEA.- Eta gutxien-gutxien zein da gustatzen zaizuna?

ANE.- Gutxien gustatzen zaidan urtaroa, ba, negua, ze neguan ezin izaten ditut baserriko lan horiek eta egin. Gainera, egunak laburragoak eta ilunagoak dira eta horrek e tristura ematen dit. Beti etxe zuloan sartuta.

JON.- Urte-sasoia baino gehiago, azaro-erditik aurrera edo arratsaldeko seiatarako iluntzen hasten denean. Hori da gutxien gustatzen zaidana. Tristura ematen dit.

ANDER.- Udazkena gustatzen zait gutxien, udaren bukaera delako. Eguzki-ordu gutxiago izaten dugu, hoztu egiten du, etxe barrura sartzen gara.

Lotu oroitzapenak urtaroarekin

AURKEZLEA.- Eta bukatzeko, galdera hau egin diegu: urtaro bati lotutako pasadizo bat kontatuko al diguzu? Ea zer dioen Anek

ANE.- Ba, gaur egun geroz eta gehiago gogoratzen ditut udaberriarekin lotutako oroitzapen eta pasadizoak: nola elkartzen ginen baserrian belar-lanak egiteko, nola egoten ginen kukua entzuteko zain, nola gustatzen zitzaigun gereziak jatea. Gure auzoan gainera, artzain bat bizi zen eta han egoten ginen umetan arkumeei begira, pozez txoratzen.

AURKEZLEA.- Eta Arantxak haxe kontatu digu:

ARANTXA.- Ba, pasadizoak? Bururatzen zaidana da, gaztetan, beno, gaztetan, edo umetan esango dut, ze lehenengo aldia 11 urte nituela izan zen. Udan, hilabetez edo Frantziara joaten nintzen eta pues, etxetik kanpo hilabete pasatzea beste familia batekin, hasieran oso gogorra egin zitzaidan baina oso oroitzapen onak utzi zizkidan, era berean...

AURKEZLEA.- Jonek, berriz, pasadizo hau kontatu digu.

JON.- Udan ere badaki euri-zaparrada galantak botatzen, eta Bilboko uholde ospetsuak izan zirenean, Gipuzkoako goierrin ere han ibili ginen lokatzak kentzen kaleetan. Gure etxean igogailua hartzeko 6 bat eskailera igo behar dira, eta ura igogailuraino igo zen, handik gora ere bai.

AURKEZLEA.- Entzun-entzun zer kontatu diguten Anderrek eta Maiderrek.

ANDER.- Gogoan dut udako oporretan Jacako kanpin batera joaten ginela Seat 850 batean: umez eta trastez beteta. Nola egin genuen kantuan, nola joan ginen han-hemen geratuz. Oroitzapen politak, benetan.

MAIDER.- Ba, begira, lehendabiziko aldiz elurretara nire osabarekin eta lehengusuekin joan nintzen. Aldapatxo bat jaisteko lera batean jarri eta errekatxo batera erori nintzen lehenengo hamar minutuak pasatu baino lehen. Blai egin nintzen, eta hotzez dardarka, auto barnean sartuta eman nuen goiz osoa.